

TÜRK KIZIL ALAYI'NIN AMACI VE ÇALIŞMA TARZI

18 Haziran 2022

Yıldırım Koç

Türk Kızıl Alayı'nın Anadolu'ya geçmedeki amacı, Mustafa Suphi'nin 28 Ekim 1919 tarihinde yazdığı "Bizim İşimiz" başlıklı yazıda şöyle ifade ediliyordu:

"Böylece Anadolu'nun çeşitli yerlerindeki partizan müfrezeleri arasında bağlar kurmak için cephe gerisi sağlamak ve bu hareketi güçlendirmek için Askeri Devrim Komitesi kurmak gerekir.

"Bu teşkilat bağımsız olacak, ama bizim örgütlerin güdümünde bulunacak.

"Türkiye Askeri Devrim Komitesi'nin bütün işi, gerek Sovyet Rusya'da ve gerekse tüm dünyada sosyal devrim hareketinin devamı ve muhafazası doğrultusunda yoğunlaşacak. O İngiliz-Fransız işgalcilerine karşı, Anadolu hareketine, bu hareketin Kafkas'lara yapılmasına, o yerlerde Sovyet erki örgütlenmesine geniş yardım gösterecek. **Türkiye Askeri Devrim Komitesi ilk olanaktan yararlanıp Anadolu'daki bütün işleri kendi eline alarak Sosyalist Türkiye'yi kuracak ve sınırdaş Sovyet Rusya'yla el ele verme amacına yönelecek.** İmza: Mustafa Suphi, Moskova, 28 Ekim 1919" (Ersin Tosun (der.), **Bilal Şen Arşiv Çalışmaları**, Sosyal Tarih Yay., İstanbul, 2019, s.93)

Türk Kızıl Alayı'nın Anadolu'ya geçtikten sonra yapacağı çalışmalara ilişkin olarak 11 Ekim 1920 günü yapılan toplantıda alınan karar da bu doğrultudadır. Öngörülen çalışma tarzı, ordu içinde komünistlerden oluşan açık veya gizli ayrı yapılanmaların gerçekleştirilmesidir. Mustafa Suphi'nin 28 Ekim 1919 tarihli yazısındaki politika izlenmektedir. Türk Kızıl Alayı'nın Anadolu'ya geçtikten sonra karşılaşabileceği olasılıklara göre iki ayrı strateji öngörülmektedir (Ancak tüm bu çalışmalardan TKP yöneticilerinden Süleyman Sami ve Mehmet Emin aracılığıyla Mustafa Kemal Paşa'nın doğrudan bilgisi vardır):

"11 Teşrinievvel 1920 Tarihinde Toplanan Dört Kişiden Mürekkep Komisyonun Müzakerâtını (Müzakerelerini, YK) Müşir (bildiren, YK) Zabıtnamesidir"

"1-Alay Türkiye(ye) gittiği vakit oradaki kıtaata tevzi ve taksim olunmak ihtimaline karşı hücremiz münasip yollar bularak ve siyaset takip ederek alayın taşıdığı nam ve mevcudiyetini muhafaza etmesi tarafını var kuvvetiyle iltizam etmeye (gerekli görmeye, YK) çalışır ve bu esası kabul eder.

"2-Alayımız nam ve mevcudiyetini muhafaza ettiği takdirde âtidedeki (aşağıdaki, YK) fıkraları nazar-ı dikkate alarak hareket etmesi esasını kabul eder.

"a) Alay dahilinde ve bilhassa kendi komünistlerimiz arasında son derece disipline riayet etmek ve muvafık (uygun, yerinde, YK) tedbirler ittihaz ederek (tasarlayarak, YK) matlub (istenen, YK) intizamın teminine çalışmak.

"b) Alay dahilinde maarif ve medeniyet ve sanayi-i nefise (güzel sanatlar, YK) işlerinde fevkalade ehemmiyet verilerek her türlü tedbirlerle ahvâl-i ruhiyeyi (ruh halini, YK) okşayacak komünizm şiarı üzerine icab eden mitingler, tiyatrolar, konsiertler (konserler, YK) tertib ederek diğer kıtaattan (kıtalardan, YK) celbedeceğimiz misafirlere maksad ve mefkûrelerimizi (ölkülerimizi, YK) tebliğ ve telkin ile bunları gelecek için hazırlamak çarelerini bulmak.

"c) Hariçte ahali-i mahalliyenin (yerli halkın, YK) ruhlarını okşayarak hal-i hâzır (şimdiki durumdaki, YK) idarenin ne kadar gaddar ve fena bir halde devam etmekte olduğunu münasip fırsatlarla anlatmak ve hatta isbât ederek bu hususta kendi kendilerine karar vermek çarelerini bulmak ve ikna etmek ve komünizmeye doğru onları celb etmek.

"Bu hususta fevkalâde ihtiyâtkâr davranmak iktiza edeceğini (gerekli olduğunu, YK) hiçbir zaman nazar-ı dikkatten dâr (uzak, YK) tutmamak.

"3-Alayımızın Türkiye'de vaziyet ve harekât-ı askeriye icabı tevzi ve taksim edildiği takdirde hücremiz de tabiatıyla dağılacaktır. Alay hücrelerinde komünist ve namzed mevcuttur. Bu yoldaşlar yeni intisâb edecekleri (bağlanacakları, YK) kıtalarda oranın disiplinine ve nizam ve intizamına hâlel getirmemek suretiyle yeniden hücreler teşkil edilip bu hücreler bütün mevcudiyetleriyle uğraşır ve komünistlerin komünizm esasatı dahilinde hareket etmelerini temin ile beraber diğer arkadaşların da bu hücrelere dahil olmaları çarelerine tevessül etmek esasını kabul eder.

“İntisab ettiğimiz yeni Türk kıtalarında zabitan ve efrâd (askerler, YK) her ne kadar mutaassıp ve mütekid (dini bütün, YK) bulunsalar bile bunların ruhlarına hulul edilerek (girilerek, YK) ve incitilmeyerek bizim saflara geçmesini temin etmek ve birden bire calı (yapmacıklı, düzme, YK) ve gayr-i muvafık tedbirlerle tevahhuşlarına (ürkmelerine, YK) meydan vermemek üzere İslamiyet nokta-i nazarından komünizm, esasatı tefsir ve teşrih edilerek (açıklanarak, YK) telkin edilmesi lazımdır.

“Bunun için:

“Alayda mevcut komünistlerin şayet diğer kıtaata taksimi esnasında yekdiğerlerinden ayrı düşmeleri üzerine komünistlerin teşkil edecekleri hücreler diğer hücrelerle gayet sıkı bir rabita temin edilmesi muamelât ve harekâtta bir yeknesaklık bulunmasını katiyen taht-ı karara (karar altına, YK) alır.

“Yekdiğerine karib (yakın, YK) veya uzak hücrelerin ayda bir veya münasip zamanlarda birleşerek içtima etmek vasıtalarını ve çarelerini temin etmek.

“Alayın dağılması ve taksim olunması ihtimaline binaen az bulunan komünistlerin hal-ı hazır hücre tarafından yeniden komünistler yetiştirerek mevcudun fazlaşmasına gayret eder.” (**TKP MK 1920-1921 Dönüş Belgeleri-1**, TÜSTAV Yay., İstanbul, 2004;93-94)

Mustafa Suphi, Ethem Nejat ve TKP'nin diğer yöneticilerinin 12 Kasım 1920 günü Bakû'de yaptıkları toplantının tutanağında da, Ermenilerle yaşanan çatışma ve Anadolu'ya geçiş için yeni yol arayışı konusunda şu değerlendirmeler bulunmaktadır (Alaydan sorumlu Mehmet Emin ve Süleyman Sami, gerçekte Mustafa Kemal Paşa'nın adamlarıdır):

“Mehmet Emin – Alayın faaliyetini evvelce gönderdiğim bir raporda bildirmiştim. (...) Mevcudumuz hareketimizde 750 idi, muharebede 600 süngü soktum. Bugün cephede sağlam 385 süngü kalmıştır. Her gün de tenakus ediyor (azalıyor, YK). Böyle giderse alay kendi kendine mahvolur. Bunları böyle boş boşuna mahvetmeğe ne mana var. Bizim maksadımız yol açıp geçmek idi. Bu olmadığı takdirde niçin mahvolsun.” (**Dönüş Belgeleri-1**,2004;191)

“Süleyman Sami – Biz askeri teşkil ettiğimiz zaman bunu Türkiye'ye göndermek için teşkil etmiştik. Bu maksatla gönderdik. Oradan geçmek imkânı yok olduğu anlaşılıyor. Maksadımız neticelenmiyor. Bize verilsin teklif edelim. Türkiye'ye geçirmek için bunu geri çağırıp bu cepheden Karakilise'den geçirmek daha kolay.” (**Dönüş Belgeleri-1**,2004;194)

TKP kaynaklarında 1920 yılı sonlarında “Kızıl Asker Kamunist Fırkasına Kayıt ve Kabulü Edilenlerin Esamisi” listesinde 112 kişi bulunmaktaydı. (**Dönüş Belgeleri-1**, 2004;297-301)